بەختی ڕەش یا کـۆمەڵی چەوت*- بەشی سـێیەم و کۆتـایی.. نـەژاد عزیز سورمێ

() ()

چەند وێستگەیەکی کورت لە ڕۆژگارەکانی
دوای کۆربوونەوەی (ئاگردان)ێـکی دی

نەژاد عزیز سورمێ

بەشی سێیەم و کۆتایی

ڕوونـکردنەوە
ویستم خوێنەر لەوە باخەبەر بکەم کە ئەم نووسینە نە بیرەوەریە و نە یادداشتنامە،
بەو مانایەی دەخوازێ لەم دوو ژانرەدا هەبن ..
تەنیا نووسینێکە بە داوا و جەختی چەند جارەی هەر دوو دۆستم (نیعمەت عەبدوڵا و تاریق جامباز)وە بۆ پرۆژەیەك نووسراوە تایبەت بە‌ تۆمارکردن و دیکۆمێنتـکردنی نەفیکراوانی کوردستان دوای نسکۆی ساڵی 1975 کە لە دووتوێی کتێبێـکدا بەم دواییە بەشی یەکەمیان لێ بڵاو کردەوە.
هیوادارم لەم قاوخەدا بخوێنرێتەوە.
لەبارەی تایتڵی سەرەکی نووسینەکەیشەوە(بەختی ڕەش یا کۆمەڵی چەوت) وەك لە پەراوێزیشدا ئامـاژەی پێـدراوە، ئـەوە ناوونیشـانی یادداشتنامەی
باوکم بوو کە نزیکەی 900 و قسوور لاپەڕەی فۆڵسکابی دەستنووس دەبوو بە داخەوە بە هۆی بۆمبارانی خانوو و ماڵمان(ناوەڕاستی ساڵی 1974)
بە فڕۆکەکانی سوپای عیراق لە گەڵاڵە تیاچوو .

ئەوەی منی بردە ژوورەوە، لە هاتنە دەرەوەیدا سڵاوی بۆ کابرای پشت مێزەکە سەند و چووە دەرەوە. ئیتر بەتەنیا مامەوە. کابرای پشت مێز بەجۆریك سەیری دەکردم جیاواز ، من وەستابووم ، کابرای تەنیشت مێزەکەیش تەماشای دەکردم..کابرای پشتی مێز یەکەم پرسیاری لێ کردم بەم جۆرە دەستی بەقسە کرد: کابرای ئەمن: (ئیە) کاکە انت شوداك

للعباسية..؟ واتە کاکە تۆ چی بردیتیە عەبباسیە من: استاذ غیر انتم- ئوستاد غیر ئێوە.. هەر ئەوەندەم وت و نەوت کابرای ئەمن تووڕە بوو هەستایە سەر پێ لێم و پاڵێکی بە دەم کۆمەڵێك جنێوەوە پێوەنام ، خۆم گرتەوە دەنا پشت و پشت دەکەوتم ئینجا وتی : (ترتکبون الجرائم ضد الحزب و الثورە و تغشمون نفسکم .) واتە تاوان بەرامبەر حزب و شۆڕش دەکەن و خۆشتان غەشیم دەکەن ، پاشان وتی (ماکو چارە ویاکم راح نأدبکم) هەر چەند وتم من تا ئێستا نازانم لەسەر چی بانگ کراوم بێ سوود بوو ، تەنیا ئەوەندەی وت (اخرس

وتی: باشە. بەدەم ئەو باشەیەشەوە هەستایە سەرپێ و بەرەو لای من هات ئاوا دوو مەتریك لەمن دوور بوو ، وتی:

- احنا نعرف انت متورط ویاهم ، لکن نرید نسمع منك. وتم: (العفو أستاذ ما افهم قصدك) واتە ئوستاز لە مەبەستت ناگەم ، وتی: پێمان بڵێ چۆن نەخشەتان بۆ کوشتنی تاوانلیکراو ئەو وتی (المجنی علیە) عوسمان محەمەد فائق بەڕێوەبەری گشتی ڕۆشنبیری کۆشا ، لەو کاتەدا تێگەیشتم من لەسەرچی گیراوم چونکە پێش دوو ڕۆژ لە ڕۆژنامەکاندا هەواڵی ئەم مەسەلەیەم خویندبووەوە ، بەڵام ڕاستی لەوکاتەدا شتێك لەنێوان سەرسۆمان و پێکەنین بە خۆم نەبوو دایگرتم، کەمن هەر لەبنەڕەتەوە لەبەغدا نەبووم لەو ڕاستەدا وتم : ئوستاز من هیچ شتێك لەو مەسەلەیە نازانم تەنها وەکو هەر هاووڵاتیەك لە ڕۆژنامەدا خویندومەتەوە هێشتا قسەی خۆم تەواو نەکردبوو کە پاڵیکی دی توندی پێوەنام و شەقازیلەیەکی لێدام و لەگەڵ کۆمەڵیك

لێرەوە زانیم خەڵکی تریش گیراون هەر تەنیا من نیم کە لەدوایشدا هەروا دەرچوو ئێمە نزیکەی ژمارەیەك لەنووسەرو ڕۆژنامەنووس بێجگە لە خەڵکی تر لەسەر ئەم مەسەلەیە گیرابووین.

کارەکەش وەك لەدوایدا بۆمان ڕوون بووەوە لەلایەن ڕێکخراوێك بە ناوی (هەڵۆی سوور)ـەوە ئەنجام درابوو، ئەمەمان لەدوای بەربوون بۆ ڕوون بووە هەرواش بوو،

بەهەرحاڵ دوای پرسیار و وەڵامیکی زۆر و لێدان و ترساندنی زۆرەوە کە سێ جار دووبارەیان کردەوە ماوەی زیاتر لە سێ سەعاتی خایاند لە ژووری جیا جیا ، وا دیارە (ڕەوانشاد ڕەووف حەسەن) کە دوایی زانیم لە زیندانی ئینفیرادی بوو دەنگ و هاواری منی لە کاتی لێداندا ناسیبووە و وا دیارە نزیك ئەو شوێنە بووە (ئەو ئەوەی لە یادداشتەکانیدا نووسیوەتەوە و کاتێ لە ڕۆژنامەی (باس) بە زنجیرە بڵاوی دەکردەوە) .

پاش هەموو ئەو لێدان و ترساندنە ، پێم وا بێ خۆیان ماندوو بوون . کە هیچیان هەڵنەکڕاند ، چونکە بەڕاستی دوور و نزیك پەیوەندیم بەو کارەوە نەبوو بە جەستەیەکی کوتراوەوە و تینوویەتێـکی لەڕادەبەدەر

منیان هێنایەوە لای ئەفسەرەکەی پێشوو کە کابرای لەتەنیشت مێزەکە دانیشتبوو دەینووسیەوە، جارێکیتر کابرای ئەفسەر کەوتەوە هەڕەشە و وای تێگەیاندم کە دواجار دەبێ دان بە تاوانەکانتان بێنن (ئەوەشی بە جەمع وت) ، هەر چەندە من تاقەتی بەرگری لە خۆشم نەمابوو ، بەڵام جارێکیتر وتم ئوستاز من لە دوور و نزیك ئاگادار نیم ، دوایی چەندین پرسیاری دیکەی لێ کردم کە هەندێکیانی پێشتر لێ کردبووم ، ئینجا کابرای تەنیشتی کە دەینووسییەوە وەرەقەیەکی دایە ئەفسەرەکە و بە سەیدی بانگی کرد وا دیار ئەفسەرەکە (محقق) پلەی لەو بەرزتر بوو هەر چەندە هەر دووکیان جل و بەرگی مەدەنییان لەبەر بوو ئینجا ئەوەی کە تحقیقی لەمن دەکرد ئەویش بە ئیشارەت بە منی وت: وەرە ئیمزای بکە.

لەڕاستیدا لەوکاتەدا من دوو دڵ بووم لەئیمزاکردن ، چونکە دەترسام لەوەی کە شتی هەڵبەستراوی تێدابێ ، لەلایەکی تریش لە تینوویەتییان و ماندوویەتی کە گەیشتبووە دەوروبەری نیوە شەو وڕ ببووم نەشمدەزانی بەم نیوە شەوە چیم بەسەر دێت ، لەگەڵ ئەوەشدا بۆ من ئەوە مەسەلەیەکی گرنگ بوو کە وەڕەقەکە بزانم چی تێدایە ئینجا ئیمزای بکەم ، چونکە لە زۆر کەسم بیستبوو بۆت هەڵدەبەستن ، بۆیە جورئەتم دایە بەر خۆم و بەکابرام وت ئوستاز دەتوانم بیخوێنمەوە کابرا دوای ئەوەی تەماشایەکی منی کرد بە ئیشارەت بۆ ئەوەی قسە بکات وتی: باشە. کە بەم جۆرە ئیمزام کرد .

ئەو جار هێنیامیانە دەرەوە ، ڕاستی ترسی ئەوەم هەبوو بمبەنەوە ژێرزەمینەکە، بەڵام نەیانبردمەوە ئەوێ ، کورسیەك لەحەوشەکە داندرابوو لەنزیك دەرگاکە ، سەلاجەیەکی ئاوی لێبوو دۆڵکەیەکی لەسەربوو ، کابرا بەمنی وت لێرە دانیشە من دانیشتم ، ئیتر بۆ ئەوەی پرس بەکەس بکەم دۆڵکەکەم پڕی ئاو کرد و دەمم پێوە ناو خواردمەوە ئێستاش لەبیرم نەچووەتەوە چونکە گەرمایش بوو دوای ئاو خواردنەوەی ئارەقێکی زۆرم دەردا چونکە هیچیشم نەخواردبوو هێڵنجم دەهات تێ. پاش چەند جگەرەکێشانێك کابرا هات ئەوەی کە بۆ یەکەم جار بردبوومیە ژێرزەمینەکە ، دیسان چاوی بەستم ، منیش بەو شەکەتییەی لێدان و تێهەڵدانەوە ، سەرەڕای برسییەتی و ترس لەوەی بمباتەوە ژێرزەمینەکە یا شوێنێکی وەك ئەوێ هەزار و یەك بیرم بە مێشکا دەهات ، بەهەر حاڵ ڕۆیشتین ڕەنگبی بە مەزەندە تا 500 پێنجسەت مەترێك بە بەپێ ڕۆیشتین ، ناوە ناوەش کابرا دەیگوت سەرت داخە و سەرت بەرز کەوە تا گەیشتین چەند جارێك ئەمەی دووبارە کردەوە دەستی گرتبووم تا گەیشتینە شوێنیك بەعەرەبی وتی (دیر بالك سلالم) واتە ئاگاداربە پەیژەیە (قادرمە) ئیتر ئەوە بوو لە پەیژەکان سەرکەوتین ، وا دیاربوو پەیژەکان زۆربوون ڕەنگە 15 پازدە پەیژە

زیاتر دەبوو ، وەختیك كە چاویان كردمەوە ، ڕووناك بوو خەڵكێكی یەكجار زۆر لەو دیوی شیشەكانەوە دیاربوون . كابرا منی تەسلیمی بەرپرسی ئەو جێگاكەی كرد ئەویش قەڵەم و قایشی پشت و سەعاتی لێ سەندم ، ئینجا دەرگای سجنی بۆ كردمەوە پاش ئەوەی ناو و زانیاری نووسیەوە كە چوومە ئەو دیوی شیشەكەوە دەتوانم بڵێم بەس من جلم لەبەربوو چونكە زۆر گەرم بوو خەڵكێكی زۆر ، ڕووبەریكی كەم ، كە قاوش قاوش بوو ڕەنگبی 50م بە12 مەتر بێ ، درێژووكانی بوو ، قاوش قاوش بە محەجەرە جیا كرابووەوە كە لەوانەیە بە مەزەندە نزیكی هەشت سەت نەفەریان تێدا ئاخنیبوو كە پاسەوانەكە دەرگای داخستەوە من نەمزانی لە زیندانەكە بەرەو كوێ بچم، تەنانەت جێگای وەستانیش نەبوو . بەناچاری هەر لەنزیك دەرگاكەوە بەحاڵ لەسەر چیچكان دانیشتم ، بەجلەكانیشم دیار بوو كە

ڕاستی ئەم زیندانە هەموو جۆرە مرۆڤیكی تێدابوو لەهەموو جۆرە قەزیەیەك بەسیاسی و غەیرە سیاسی(پاشان ئەوەم زانی) لەبەر ئەوە زۆر ناخۆشبوو ، گەرما و

بەهەرحاڵ نازانم چۆن بوو كابرایەك لەتەنیشتم بوو پێی گوتم لەسەر چی گیراوی منیش لەبێتاقەتی كە پێشمەوە دیار بوو لێیان داوم وتم نازانم ، زۆری پی نەچوو یەكێكی دی كە لە بەرامبەرم دانیشتبوو جگەرەی دەكێشا وتی (أنت كاكە موو) ، بەو مانایەی تۆ كوردی ؟ وا دیاربوو لەشیعە و ئەوانە دەچوو، منیش لەسەرخۆ وتم (ئا) وتی: جەماعەتەكەت هەموویان لێرەن ، ئیشارەتی بۆ لای سەرەوە كرد. منیش ڕاستی زۆرم پێ بڕوا نەكرد وام زانیی پێم ڕادەبوێرێ لەگەڵ ئەوەشدا بەهەزار حاڵ تۆزی چوومە سەرەوە چاوم گێڕا وەختیك پاش پێنج شەش مەتر ڕۆیشتن ئاوڕم لەلای ڕاستم دایەوە ، لەیەكی لەقاوشەكان وەك وتم زیندانەكە لەكۆمەڵی قاووش پێكهاتبوو، بێجگە لەوەی مەمەڕێكی هەبوو ، تەماشام كرد بالفعل كۆمەڵیك برادەرم بەرچاوكەوت وەك گوڵ گەشامەوە لەخۆشیان بەتایبەتی كە زۆر ماندوو بووم.

ئەوانەی لەوكاتەدا لەوێ بوون چیرۆكنووس م.(حسێن عارف) م (حمید عزیز) كە ئۆستا دكتۆرە لە فەلسەفە لە زانكۆی سەڵاحەددین ، (ئەحمەد زەردەشت) ڕۆژنامەنووس (عەبدوڵڵا عەباس) ڕۆژنامەنووس (محمد عبدالخالق) ڕۆژنامەنووس كەمال كە هەردووكیان لە ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی حزبی شیوعی كاریان دەكرد ،

كابرایەكی لوبنانیشیان لەگەڵ بوو هەر چەندە دوایی زانیم لە قاووشێكی دیكەیە كە دەیانگوت ئەندامی سەركردایەتی حزبی بەعسە لە لوبنان ، خۆی ناوی(فاروق حسین الساحلی) بوو ، ئێمە پێمان دەگوت (ئەلتلوو ئەللو) ، چونكە ئەوەی لە قسەكردندا زۆر دووبارە دەكردەوە ، ئیتر كۆمەڵیك برادەری تریش بوون كە ڕەنگە ئۆستا

ناوەكانیان نەیەتە خەیاڵم بێجگە لە م. (ڕەئوف حەسەن) چیرۆكنووس و ڕۆژنامەنووس كە ئەویان بردبووە (زیندانی ئینفرادی) بەمجۆرە و لەو حاڵەتەدا

زۆرجار پاگەندەی وایان لەناو زینداندا بڵاودەكردەوە كە ئەوانەی لەسەر فڵانە مەسەلە گیراون واو وایان لێدەكرێ.. یا هەندێ جار كە ڕۆژنامەی (الثورة)مان بۆ دەهات چەند جارێك پارچەیەكیان لە لاپەڕەیەك لێ دەكردەوە ئێمە وام لێك دەدایەوە ئەوە ئەمری ئیعدامی ئێمەیە ..

لە ڕووی خۆراكەوە ، خواردنمان لە نیسك، جاروباریش هەندێ برنج كە زۆر وشك بوو زیاتر نەبوو..

حەفتەی جارێك پارچە (زبدە)یەكیان پێ دەدایین ، هەندێجاریش نەختی شیری قوتوو..

ڕاستی زۆربەمان زبدەكەمان هەڵدەگرت و نەماندەخوارد بۆ ئەوەی ئەگەر لێیان داین لەباتی مەلحەم شوێنی لێدانی پێ چەور بكەین ، ئەگەر نەخۆشیش بووباین، لە حاڵی مەلایش باین دەبووایە سرە بگرین تا بە حەفتەیەك یان زیاتر دوای ئەوەی

دكتۆریش كە دەچووینە لای لە دووری دوو مەتر زیاتر بە توڕەییەوە لێی دەپرسی (شبیك ؟) واتە چیتە ؟ سەیرە ئەوە بە دڵی خۆ پزیشكە و سوێندی یاسایی ئەبوقراتی خواردووە !!

لە ڕووی مواجهەوە ، تا بەریش بووین هەموو مواجهەیەكمان قەدەغە بوو تەنیا ئەوەبوو ، ڕێگایان دەدا كەسوكارت كە دوایی زانیمان لە زۆر دوور ڕایاندەگرتن و تەنیا بۆیان هەبوو گلێسێك پاكەتی بەغدا لەگەڵ فانیڵایەك و دەرپێ قوتەیەك و5 پێنج دیناری ئیراقیمان بۆ بنێرن و بۆشمان نەبوو بپرسین كێ هێاویەتی ، بەبەڵگەی ئەوەی برادەران دەزانن جارێ من پرسیم كابرای ئەمن ، پاش كۆمەڵێك جنێو ئینجا

بۆ هەموومان وابوو..

بەهەرحاڵ ئێمە تا نزیكەی چوار مانگ ماینەوە. دواجار ، پاش ئەوەی ئەوانەیان گرت (كە دوای ئەوەی بە كەفالەت ئازاد كراین زانیمان) ئێمە زۆربەمان بە كەفالەت ئازاد كراین.

ئەوانەی لەگەڵ مندا گیرابوون و لە (زیندانی ئەمنی عامە لە بەغدا)ئەو برادەرانەی خوارەوە بوون:

- حسێن عارف- ڕۆژنامەنووس و چیرۆكنووس ئێستا نیشتەجێی شاری1 سلێمانییە.
- ڕەوانشاد 2عەبدوڵڵا بابە عەلی- ڕۆژنامەنووس خەڵكی كەركووك،
- 3احمد زەردەشت- كوێی توێژەری مێژوو مامۆستا حەمە بۆر- ڕۆژنامەنووس لە ڕۆژنامەی (بیری نوێ)ی حزبی شیوعی.

- 4محمد عبدالخالق- ڕۆژنامەنووس لە ڕۆژنامەی (بیری نوێ) و مامۆستا .
- 5شاعیر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا عەباس ، کە ئێستا دانیشتووی سلێمانییە.
- حەمید عزیز کە ئێستا دکتۆرە و لە زانکۆی سەڵاحەددین، کۆلیژی6 ئاداب بەشی فەلسەفە مامۆستایە و خەڵکی قەڵادزییە.
- 7بێستوون مەلا عومەر- ئەویش لەسەر هەمان قەزیە – بێستوون لە سلێمانی گیرابوو.. بە داخەوە وابزانم شەهید کرا .
8 – برادەرێکی دی بە ناوی کەمال ، کە هونەرمەند بوو لەگەڵ محەمەد عەبدولخالق گرتبوویان.
ئەوی ڕاستی بێ کە وتت زیندان ، بە تایبەتی زیندانی بەعسییان کە ئیعدامیان پێ ئاوخواردنەوە بوو .. لەگەڵ ئەوەی ئازارێکی جەستەیی و نەفسی زۆریان داین ، بەڵام دیسان خاڵــی نەبوو لە هەڵوێست و دیمەنی کۆمیدی ، بە نموونە کابرایەکی لێ بوو لە تەنیشت قاووشی ئێمە ناوی (ئیبرە و خێت – داو و دەرزی) بوو کە پرسیم وتیان تاکە کەسە توانیویەتی دەرزی و داو بێنێتە ژوورێ ، دەیانگوت ڕۆژێ گوایە چەند مریشکێکی کڕیوە و بردوویەتیەوە ماڵێ کە بەڕەڵڵای کردوون یەك یەك ناوی لێ ناون و وتوویەتی ئەوە قائید ئەلموئسسە ، ئەوە سەید و ئەلنائبە (مەبەستی سەددام حسێن) بووە ، ئەوە ئەندامی قیادەی قوتری فڵانە و تاد .. تومەز ژنەکەی پێ دەچێ دۆستی هەبووبێ ، خەبەری لێ دەدا و دەیگرن بە تۆمەتی (سب و شتم) واتە جنێودان ، ئینجا زۆر جار بە دەنگی بەرز هاواری دەکرد (بس اطلع) واتە بەس ئازاد بم ، گوێمان لێ دەبوو هەر لە قاووشەکەی خۆی پێیان دەگوت (بابە ما تطلع) بابە دەرناچی ..
یان کۆمەڵێك شەقاوەی بەغدایان گرتبوو ، نەمانزانی لەسەر چی بوو ، بەڵام دەیانگوت کۆنگرەی لاوانی عەرەب لەو ماوەیە لە بەغدایێدا دەبەسترێ بۆیە گیراون (وایان دەگوت) ئەوانە زۆریان کوردی فەیلی بوون ، هەموو زیندانییان لێیان دەترسان ، بەڵام خۆشبەختانە زۆر ڕێزی ئێمەیان دەگرت ، یەکێکی زەبەڵاحیان تێدا بوو وای نیشان دەدا گەورەیانە (گەورەی شەقاوان) دەهات بە کا حوسێن عارفی دەگوت ، (کە ئێمەش بە پێی تەمەن ئەومان بە گەورەی خۆمان دانابوو) – خۆ ممحتاجین شی- خۆ هیچتان پێویست نییە ، هەر هەمان کەسی زەبەڵاح ڕۆژێ پێی لەسەر پێی کەسێك دانابوو ، کابرا دەیهێشا و هاواری دەکرد . ئەویش پێی دەگوت
(اخ الگحپە لیش مخلی رجلك تحت رجلی) واتە خوشك هین بۆ پێت لە بن پێی من داناوە ؟ !!
یان کابرای لوبنانی کە زۆر دەهاتە لامان ، ئەو لە قاووشێکی

سەرەوتر بوو ، عەرش و کورشی باس دەکرد ، هەمیشەش دەیگوت من یا ئیعدام دەکرێم یان ئازاد دەکرێم و بەرپرسیاریەتێکی گەورەم دەدەنێ ، پاشان دوای ماوەیەك ئازاد کرا ، ئێمە بەوەمان زانی هەندێ پاکەت و پەنیر و ئەوانەی بۆ قاووشی ئێمە ناردبوو .. ئەو پیاوە خۆی وەك چەپ نیشان دەدا کە لە زیندانەوە بەرگری لە میشێل عەفلەق دەکرد و بە بیریاری حزبی بەعسی دەزانی ، لەو سەرەکەی دی (جەبهەی قەومی تەقدوومی) نێوان بەعس و حزبی شیوعی بەرقەرار بوو و بارەگایان لە بەغدا و نزیکەی زۆربەی شارەکان مابوو ، ئینجا زیندان پڕ بوو لە شیوعی ..

بەو جۆرە مامەوە تا ڕۆژێ من سرەی سەرئاوێم (تەوالێت)م گرتبوو ، ئاخر سەرئاویش بە سرە بوو بەشی هەمووانی نەدەکرد دەبووایە کەمترین کات بەیانیان نیو سەعات بچیت سرە بگری تا بەرت دەکەوێ چۆڕە میزەکی بکەی ئەویش تا تەواو دەبووی دەیان (شسوێت)ت – چیت کردتیان لەو دیوی دەرگاوە بۆ دەهات وەك وتم ئەو ڕۆژە دوای نزیکی چوار مانگ لە زیندان ئەو بەیانییە هەر سرەم بەرکەوت و چوومە ژوورەوە ، گوێم لە چەند ناوێك بوو ، لەوانە ناوی خۆم ، چیت لێ بشێرمەوە میزم بە پاش وەچووەوە و پێم نەکرا کە گوێم لە ناوی خۆم بوو کابرا وتی ، فڵانی کوڕی فڵانی (لم غراضك) واتە فڵان (واتە من) شڵوشیتاڵت کۆ کەوە ، خۆیشی وابوو ئەگەر بەیانیان بانگیان کردبای یا بۆ ئازاد کردن بوو یا گواستنەوە ، بە پێچەوانەی ئێواران یا شەو ئەوە بێگومان دەمانزانی بۆ تەعزیب و لێکۆڵینەوەیە ، ناوی ئێمە کە بانگ کراین بەیانی زوو بوو دەوری سەعاتی هەشت تا هەشت ونیوی بەیانی بوو ، بۆیە لە ڕواڵەتەوە ترسی کەمتر بوو ، هەر وایش دەرچوو من یەکسەر لە تەوالێتەکە هاتمە دەرەوە ، هیچ شڵو شیتاڵیشم نەبوو ، یەکسەر چووم خواحافیزیم لەو برادەرانەی مابوون ، (چونکە هەندێکیان پێشی من بەر ببوون)کرد و هاتمە لای دەرگا خۆم ناساند و کابرا لیستێکی پێ بوو سەیرێکی کرد و دەرگایان لێ کردمەوە ، کابرا پێشەکی منی بردە لای سەرتاشی زیندان ، چونکە ڕیشم زۆر درێژ بوو و لە هەموو ئەو ماوەیەشدا چەهرەی خۆمم نەبینیبوو ، سەرتاش زۆر بە پەلە ڕیشی تاشیم نیوەی ڕوومەتی بڕیم ، ئینجا کابرا بردمییە لای دەرگایەك کورسییەکی لێ بوو ، وەك ئەوانەی بۆ دەرگەوانانی دادەنێن و وتی لێرە دانیشە (ئەو بە عەرەبی وتی) ..

چووە ژوورەوە ، دوو تا سێ دەقەی پێنەچوو دەرگای کردەوە بە وشەی (تفضل) فەرموو ، کە دەمێك بوو گوێم لێ نەببوو ، لەوەڕا زانیم بانگ کردنم بۆ بەربوونە .. کە چوومە ژوورەوە کەسێ بە جل وبەرگی مەدەنی تەمەنی بە سەرووی چل و پێنج ساڵی دەردەکەوت لە پشت مێزێکی داری پان و پۆڕ دانیشتبوو کە دوو کورسی لەم سەر و ئەو سەر

داندرابوون ، ژوورەكەش پاك و خاوێن و قەنەفەی گرانبەهای لێ بوو ، بەوە زانیم كە ئەفسەرێكی پلە باڵایە ،كەسێكی سووركەڵەی قەڵەوی لەلادا لەسەر یەكێك لە كورسیيەكانی بەردەمی دانیشتبوو لەگەڵ چوونە ژوورەوە كابرای پشت مێز ئاماژەی بۆ كورسیيەك كرد لای دەرگا داندرابوو و وتی : (استریح) دانیشە .

نەخێر زۆری نەبرد چایەكیشیان بۆ هێنام ، ئینجا كابرای قەڵەو بەكوردی پێی وتم تۆ چ كارت بەوانە دایە ، تۆ ئەولی تەمەنتە بۆ یارمەتی باوكت نادەی …(كەر لە كوی كەوتووە و ئاشەوان لە چ خەیاڵێ ، دەبێ پەندەكەی ئاوا بێ تێكەڵ بكەی) وتم مامۆستا من لە جنووب دەژیم ، خوا شایەدە خۆشم نازانم بۆ گیراوم .. كابرا لەسەری نەڕۆی یەكسەر وتی ئەمڕۆ بەر دەدرێی من هاتووم دەبمە كەفیلت ، ئینجا كابرای پشت مێز وتی: (راح نطلق سراحك) واتە بەرت دەدەین ،پاشان كۆمەڵێ قسەی كرد بەو ئاراستەیەی كە هیچ تاوانبارێك ئەو (مجرمین) ی بەكار هێنا لە عەدالەتی حزب و سەورە دەربازیان نابێ.. بەهەر حاڵ من تا ئەو كاتە دەمم بۆ چایەكەی پێشم نەبردبوو، كابرای پشتی مێز وتی : (اشرب چایك تعال وقع) چایەكت بخۆوە و وەرە ئیمزا بكە

چایەكە سارد ببووەوە یەك دوو فڕم لەبەر قسەی ئەو لێدا و بەرەو لای مێزەكە هەستام و بینیم فەرمانی بەربوونمە ئیمزام كرد ، دیار بوو وەرەقەیەكی تریشی بە كابرای قەڵەو ئیمزا كرد ، ئینجا كابرای قەڵەو كە بە ئەبوو فلان (ناوەكەیم بیر نەماوە) خوافیزی لە كابرا كرد و منی بە پێشە خۆی دا و پسوولەیەكیشی بە دەستەوە بوو كە دەرچووین لە پرسگە تەسلیمی كرد و ئیمزایەكی بۆ لە دەفتەرێك بۆ كردن و هاتینە دەرێ ..

ئاوا سەت مەترێك ڕۆیشتین گەراجیكی لێ بوو ، كابرا ئۆتۆمبیلی لەوێ ڕاگرتبوو ، ڕاستیی من یەكسەر زانیم ئەم (كوردە قارەمانە) پیاوی خۆیانە و بە پارە بووەتە كەفیلم كە هەر وایش دەرچوو ، پارەیەكی زۆری لە باوكم وەرگرتبوو ، بۆیە من هەر خوا خوام بوو لە نزیكترین شوێن بێمە خوارێ ، بینیم ئێمە لە كۆڵانەكانی پشت (قصر الابیض) گیرا بووین كە نزیكیشە لە گۆڕەپانی ئەندەلووس ، ئەو وتی بتگەیێنمە كوێ ، وتم لە گۆڕەپانی نەسر دێمە خوارێ ، گۆڕەپانی نەسر زۆر دوور نەبوو لەوێ و پاسی مەیدان یش دەهاتنە ئەوێ ، بەهەر حاڵ پێی وتم ئۆستا خەبەر دەدەمە باوكت ، وەڵامم نەدایەوە ، پاشان دەركەوت بە پارە ئەو كابرایەیان بۆ باوكم دۆزیبووەوە كە ماڵی لە بەغدا بوو .

لە گۆڕەپانی نەسر هاتمە خوارێ ، پیاسەیەكم لە گەراجی پاسان كرد ، لە چاوەڕوانی پاسی ژمارە 4 كە دەچووە مەیدان هەستم كرد پێیەكانم

زۆر ئازاریان هەیە بە هۆی ئەوەی لە لایەك لێدانی کاتی گرتنم و لە لایەکی دی بەهۆی دانیشتنی زۆر و بوار نەبوون بۆ پێ درێژ کردن .

تا پاس هات هەوڵم دا بە هۆی جامی چەند ئۆتۆمبیلێك چەهرەی خۆم ببینم کە ماوەیەکی زۆر بوو نەمدیبوو ، پاشان وازم لێ هێنا وتم نەڵێن ئەو کوڕە بۆچی سەری دەباتە ناو جامی ئۆتۆمبیلان !!

پاس هات سوار بووم ، لەناو پاس بەبیرم هاتەوە کە بردمیان بۆ قاووش سەعات و قایش و هەندێ شتومەکیان لێ ستاندبووم ، ئەویش ڕۆیی ، تازە چی ، من خوا خوام بوو بۆمە دەرێ ..

پاسی ژمارە 4 بە درێژایی شەقامی ڕەشید دا دەڕۆی تا دەگەیشتە گۆڕەپانی مەیدان ، من پێش ئەوەی بگاتە مەیدان لە وێستگەیەکی نزیك مزگەوتی (حەیدەرخانە) هاتمە خوارێ ، چونکە من عادەتەن کە لە عەبباسیەش بهاتمایە بەغدا یا لای م . عزیز گەردی و ئەوان دەمامەوە یا لە ئوتێلی (نزار) نزیکی مەیدان .

ئۆتێلی نزار ئەوسا ، محمد موکری و مارف عومەر گوڵ (کە خاوەنی ئوتێل خاڵی بوو) هەروەها زۆر لەو نووسەر و ئەدیبانەشم لێ دەدیتن کە لە بە غدایێ لە زانکۆ دەیانخوێند لەوانە بە نموونە شێرزاد حەسەن کە لە بەشی ئینگلیزی دەیخوێند ..

ژمارەیەکی دیکەش بوون ، ناوەکانییانم لەبیر نەماوە.

لە نزیکی ئوتێل نزار لە وێستگەیەك دابەزیم ، لەوێ تەلەفۆنم بۆ محەلی خاڵم ڕەحمەتی محەمەد گەلاڵی کرد کە ئەوسا کارگەی کاشی هەبوو و شوێنی خۆم پێ وتن ، بۆ ئێوارەکەی باوکم لەگەڵ هەندێ لە خزم و دۆستان گەیشتنە لام ، شەو لە بەغدا ماینەوە بۆ بەیانی بەرەو هەولێر بەڕێ کەوتین ، ڕاستی تا ئازاد نەکرام بە دایکمیان نەوتبوو ، بەڵام دایکم بە (حدس) زەینڕوونی دایکایەتی هەستی کردبوو شتێك بووە و پێی نالێن .. بەهەر حاڵ سێ چوار ڕۆژێك لە هەولێر لە ماڵەوە مامەوە پاشان یەکسەر بەرەو عەبباسیە ، شوێنی لێی گیرام گەڕامەوە ، کە چوومە کتێبخانە (وەك لە پێشدا وتم من کاتب بووم لەوێ) بەڕێوەبەری کتێبخانە پێی ڕاگەیاندم کە من ماوەی مانگێك زیاترە گواستراومەتەوە بەغدا (ئیدارەی محەلی) ، هەر چەندە زۆرم پێ خۆش بوو ، بەڵام لە دڵی خۆمدا سەیرم پێ هات کە لە کاتێکدا من لە زیندان بووم فەرمانی گواستنەوەم دراوە ، ئینجا یان کەس بە کەس نەبووە و ئیدارەکان ئاگاداری یەکتر نەبوون یان بە مەبەست ئەوە کراوە ..

نوسخەیەك لە فەرمانی گواستنەوەم لە بەڕێوەبەری کتێبخانە وەرگرت و خواحافیزم لەوان و چووم لە ماڵی قادریش کرد و بەرەو بەغدا لە نەجەفەوە کەوتمە ڕێ ..

ئەو ڕۆژەی گەیشتمە بەغدا بە درەنگم زانی بچم بۆ پارێزگای بەغدا –

ئیدارەی محەلی – هێشتمەوە بۆ بەیانی ، شەو وەك زۆر جاران چوومە
لای م. عزیز گەردی و حەکیم کاکەوەیس و ئەوان و ڕاستی سەرەڕای
ترسێکی پەنهان دڵخۆش بووم بەوەی گواستراومەتەوە بەغدا ، تەنانەت
باسی ئەوەشم لەگەڵ برادەران کرد کە منیش چۆن ژوورێك لەوناوە بە
کرێ بگرم ..
بۆ بەیانی چوومە پارێزگا کە ئەو دەمە بارەگای پارێزگا لە مەیدان
دوور نەبوو لە بینایەیەك بوو پێیان دەگوت (قشڵە) ، لە پرسگە
نوسخەی فەرمانی گواستنەوەکەمم پێشان دان یەکسەر بۆ ئەوەی پێم
بڵێن چاوەڕێ بکە (کە ئەوەش ترسی زیاتر کردم) بردمیانە لای
بەڕێوەبەری گشتی (لەسەر دەرگاکەی وا نووسرابوو) ، بەڕێوەبەری
گشتی بۆ ئەوەی لێم بپرسێ ئەو ماوەیە بۆچی (نەهاتووی موباشەرە
بکەی) یەکسەر لەسەری نووسی (الأملاك .. شعبة الترکات لاجراء
اللازم) ، خزمەتگوزارێکم لەگەڵ هات بردمی بۆ لای بەڕێوەبەری بەشی
ئەملاك ، ئەویش (موباشەرە) ی بۆ نووسیم ڕەوانەی بەشی (الترکات)ی
کردم ، تەریکات چ تەریکات ، ڕاستە وەك بەشێك بوو لە ئەملاکی
ئیدارەی محەلی ، بەڵام لە کۆمەڵێك تۆماری تۆزاوی زیاتری لێ نەبوو
، کە دەشڵێم تۆزاوی هەرگیز بە تەوسەوەم نییە ، بەڕاستی تۆزی
ساڵەهای ساڵی لێ کۆببووەوە ، ئەو تۆمارانە بەئەسڵ هی جوولەکەکان
بوون ، ئێمەش یەك دوو فەرمانبەر بووین بۆ ئیش و کار وەك پاسەوانی
ئەو تۆمارانە وا بووین ، ڕاستی لە توانادا نەبوو لە ژوورەوە
لەبەر تۆز دابنیشین بە ناچاری زۆربەی کاتی دەوامان لە ڕێڕەوەکە
بەسەر دەبرد کورسیمان دەهێنایە دەرەوە (من لەو کاتەوە تووشی
ئەوەی بە حەساسییە ناسراوە) بووم کە ئێستاش لە کۆڵم نەبووەتەوە
..
ماوەی چەند مانگێکیش بەو ڕەنگە بەڕێ کرد تا ڕۆژێ بە ڕێکەوت
کوردێکم بینی کە وا بزانم لە بەشی خۆیەتی ئەوێ کاری دەکرد
کوردێکی خەڵکی کەرکووك بوو ناوی (مەجید بیبانی) بوو ، دەرچووی
بەشی کوردی بوو (پاشان بیستم دکتۆرای وەرگرتووە) ئەو لە ڕێی
نووسین و ڕۆژنامەکانەوە منی ناسییەوە ، منیش بارو دۆخی خۆم بۆ
گێڕایەوە ، ڕاستی مەردانە بە هانامەوە هات و شەفاعەتی لای
بەڕێوەبەری گشتی بۆ کردم ، کە ئەوەی لێ کەوتەوە گواستمیانەوە
کۆگای کتێبان لە پەروەردەی کەرخ ، هەر چەندە ئەوێش خاڵی نەبوو لە
تەپ و تۆزی کتێبان ، بەڵام زۆر باشتر بوو لە جێی پێشترم.
بەو ڕەنگەم بەڕێ کرد تا نزیکەی ساڵ و نیوێك ، ئینجا گەڕامەوە
هەولێر ، ئەو دەمە ماڵیشمان هاتبووە هەولێر و لە دوکانێکی
تۆمارگە کە یەك دوو خزم بۆیان دانام ،
دوکانەکە بە ناوی (تۆمارگەی ژوان) بوو لەسەر شەقامی ئاراس تەنیشت

بانکی ئاراسی ئەوسا ..
لێرەدا کۆتایی پێ دێنم . لەم ڕاستەیشدا دەمەوێ خوێنەری ئەم چەند دێرانە لەوە باخەبەر بکەم ئەم چەند لاپەڕەیە یادەوەری نییە ، بەشێکی بچووکی یاداوەریش نییە لەوەی بەدەر بەشێکە لە پرۆژەیەکی تایبەت بە نەفیکراوان کە من لە ڕاستیدا بە ئیلحاحی برایان (تاریق جەمباز ، کە بەجار 126 جاری پێ وتم) هەروەها (نیعمەت عەبدوڵڵا ، کە ئەویش 27 جار) دەنا من وەکو خۆم ژیانی خۆم وا چاو لێ نەکردووە شتێکی تێدا بێ جیا لە هەر کوردێك جێی گێڕانەوە بێ ، جگە لەوەش لەوەندەی یادداشتنامەم خوێندوونەتەوە ، مەگەر بە دەگمەن دەنا لە تێکەڵەیەکی غەریب و عەجیب زیاترم لێ نەدیون لە نێوان ڕاستی و هەڵبەستن و ناڕاستیدا ، تەنانەت خەیاڵ بێ ئەوە دەچێ هەندێ لەو یادداشتنامانە بە چەشنێکن ئەوەندیان تەفاسیل تێدایە لە ڕۆژانە دەچێ تا یادداشتنامە کە ئەمەش ئەوە دەگەیێنێ ڕۆژانە نووسیبێتیانەوە ، ئاسان نییە لە تەمەنێکی دیاریکراودا ئادەمزاد شتەکانی بەو وردکارییە بەبیر بێتەوە.. لە ڕوویەکی دییەوە هەندێ جار ئەوە بە خەیاڵدا دێ حکوومەتی بەغدا نەیدەویست ئەو شاخ و داخانە چۆل بن ئەو فشارانەی دەکردن گەنجی کورد ناچاری هەڵاتن و خۆدەربازکردن بکا و شەرعییەت بداتە خۆی بۆ سەرکوتکردن وچەواشەکردنی هەندێ لایەنی نێودەوڵەتی سۆزدار لەگەڵ کێشەی ڕەوای کوردستان ، ئەوەش ڕوونتر لەوەدا دەرکەوت کە حکوومەت هەر زوو پێش ئەوەی بزووتنەوەی چەکداری ئاهێکی بێتەوەبەر لە شاخ پرۆسەی ڕاگواستنی چەندان ناوچە و گوندی کوردستانی ، کە یەکەمین گورزی کوشندە بوو بەر ڕۆحی کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆژی و ئابووری مرۆڤی کورد و کوردستان بە گشتی کەوت کە لە دوایشدا ئەنفال و بەکارهێنانی چەکی کۆکوژ و لەباڵیەکدەرهێنانی بزاڤی ئازادیخوازی کوردی لێ کەوتەوە ، دەسپێکرد ..
ڕاستییەکانیش هەروا دەرکەوتن کە وەختی خۆی لە ئەدەبیاتی حزبیاندا دەریان دەبڕی کوردیان بە (شعبنا الکردی) ناوزەد کردبوو و کە تا ئێستاش و تا ئەمڕۆ حکوومەتە یەك لە دوای یەکەکانی بەغدا نە بڕوایان بە چارەسەرکردنی بنەڕەتی کێشەی کوردستان هەیە و نە پلانێکی جددییان بۆ هەبووە و هەیە .
ئەم چەند دێرە هەتیوکەوتووەیش، بۆیەش دەڵێم هەتیوکەوتوو چونکە پێم وایە گەیشتووەتە قەناعەت دوای هەموو ڕووداوە تراژیکۆمیدییەکانی پاش ڕاپەڕین و دامەزراندنی پەرلەمان و حکوومەت لەم بەشەی کوردستان نووسین و نەنووسینی وەك یەك بێ ، بە بەڵگەی ئەوەی ئەحمەد ناوێکی مەنسوولی زیندانییە سیاسییەکان کە بە دڵی خۆ نیعمەت عەبدوڵڵاشم بە شایەدی لەگەڵ خۆم بردبوو و هەردوو

هاوزیندانیش محەمەد عەبدولخالق و د. حەمید عزیز لە کاتبی عەدل شایەدیان بۆ دابووم مەنسوولی زیندانیان پێی وتم ناکرێ چونکە تۆ لەسەر(قتل) گیراوی !

ئینجا ئاغەم بە توو سەلامەتدار سەیرایەتییەکە لەوە دابوو من تەئیدم لەسەر داوای خۆیان بۆ چەند برادەرێکی هاوزیندان کرد بە تەئیدی من بۆیان ڕایی کردن !!

بە داخەوە ئێمە هەڵە دەکەین ، کەچی لە یادداشتنامەکانماندا (مەگەر بە دەگمەن) دانی پێدا نانێین ، کە لێشمان دەقەومێ هەمیشە کارەسات و نوشووستییەکانمان بە جلــئاوێزی خەڵکی ترەوە هەڵدەواسین ، لێرەشڕا نەخۆشی (دەردە کورد) و یەکتر تاوانبار کردن هەمیشە دووبارە و سەتبارە بووەتەوە و دەبێتەوە ..

(**)ئەم وێنە و دیکۆمێنتانەی خوارەوە ئەوەندی لای خۆم بوون و مابوون و بــەر تاڵــان و بــڕۆی شــەڕی بــرایــان نەکەوتــن بــە پێــی بەردەستییان ئەوانەن پەیوەندییان بە خودی ئەم نووسینەوە هەیە .

(*) (بەختی ڕەش یــا کــۆمەڵی چەوت) لە ئەسڵدا ئەمە ناوونیشانی یادداشتەکانی باوکم بوو کە نزیکەی نۆ سەت و قسوور لاپەڕەی فۆڵسکاب (A4)ی دەستخەت بوو ، بێجگە لە چەندان وێنە و دیکۆمێنتی گرینگ کە بە داخێکی زۆرەوە بە بۆردمانی فڕۆکە لەگەڵ خانوو و ماڵ□□مان ساڵی 1974 لە گەڵاڵە تــیاچوو .